

Fundusz Partnerstwa

Scenariusz warsztatów dramowych

Czyli:

Green Drama – edukacja ekologiczna poprzez doświadczenie i przeżywanie

Jedną z metod pracy pedagogicznej sprzyjającej rozwojowi aktywności intelektualnej jest **drama**, metoda stosowana coraz powszechniej w nauczaniu wielu krajów na całym świecie.

Istotą dramy jest konflikt (wymyślony, wzięty z wielkiej sztuki, literatury, obrazów, życia codziennego). Drama umożliwia przeżycie określonych problemów, poszukiwanie własnych rozwiązań i dokonywanie wyborów, ale też zmianę interpretacji oceny określonej przeżytej kiedyś sytuacji oraz zmianę doświadczenia. Dlatego drama może być wyjątkowo skuteczną metodą w edukacji ekologicznej i ma ogromne znaczenie dla rozwijania dobrych postaw ekologicznych i pro środowiskowych u dzieci.

Green Drama jest metodą edukacji ekologicznej młodzieży i osób dorosłych, stworzoną w Finlandii i wykorzystywaną w szkołach skandynawskich od kilkunastu lat. Za główny cel stawia sobie zmianę zachowań i stylu życia uczestników treningu na bardziej przyjazny środowisku. Kładzie nacisk na kształtowanie wrażliwości, pogłębianie wiedzy ekologicznej i zdrowotnej oraz doskonalenie umiejętności społecznych, kreatywności i inwencji. Podczas warsztatów wykorzystuje się aktywne, nowatorskie techniki pracy: plastyczne, ruchowe, pantomimiczne, parateatralne, literackie, zarówno indywidualne jak i grupowe, często nawiązujące do technik treningu kreatywności. Bardzo ważna jest swobodna dyskusja uczestników, która umożliwia wymianę wiedzy, obalenie różnych mitów i często zrewidowanie własnych poglądów.

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

Cele:

Cele według podstawy programowej wychowania przedszkolnego dla przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego:

Cel główny/ cel wychowania przedszkolnego:

- ☐ rozwijanie umiejętności społecznych, które są niezbędne w poprawnych relacjach z rówieśnikami i dorosłymi;
- ☐ budowanie dziecięcej wiedzy o świecie pod względem społecznym, przyrodniczym i technicznym oraz rozwijanie umiejętności prezentowania swoich przemyśleń w sposób zrozumiały dla innych;
- ☐ kształtowanie u dzieci poczucia przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz postawy patriotycznej;

Cele te są realizowane we wszystkich obszarach działalności edukacyjnej przedszkola oraz innej formy wychowania przedszkolnego. W każdym z obszarów są podane umiejętności i wiadomości, którymi dzieci kończące wychowanie przedszkolne powinny się wykazywać.

Cele szczegółowe:

- ☐ rozwijanie kompetencji społecznych
- ☐ budowanie własnych postaw pro ekologicznych
- ☐ rozwijanie wiedzy o środowisku jego ochronie i ekologii poprzez doświadczenie
- ☐ pokonywanie zahamowań społecznych i budowanie zaufania,
- ☐ kształtowanie umiejętności współpracy,
- ☐ kształtowanie umiejętności konstruktywnego porozumiewania się z innymi,
- ☐ uświadomienie roli aktywnego słuchania w procesie porozumiewania się,

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- ☐ budowanie pozytywnych komunikatów,
- ☐ poznawanie barier komunikacyjnych i ich wpływu na proces porozumiewania się,
- ☐ budowanie otwartości, umiejętności pozytywnego myślenia, zdolności koncentracji na drugim człowieku,
- ☐ kształtowanie zdolności do efektywnego zaangażowania (wraz z innymi ludźmi) w działania publiczne i społeczne,
- ☐ konstruktywne uczestnictwo w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich,
- ☐ ćwiczenie grupowego osiągania celu dzięki umiejętnościom porozumiewania się

Techniki dramowe:

Za Kamilą Witerską można powiedzieć, że techniki dramowe to pewnego rodzaju formy, które nadają dramie kształt. Są narzędziami pozwalającymi osiągnąć zakładane cele. Nauczyciel dramy potrzebuje wiedzy dotyczącej różnorodnych technik dramatycznych, żeby móc z nich korzystać przy planowaniu zajęć, jak i podczas ich trwania.

Techniki dramowe można ująć w **cztery kategorie**, ze względu na spełniane funkcje:

1. **Techniki kontekstu:** służą zbudowaniu postaci i sytuacji dramatycznych, czy też „budowaniu wiary” w fikcję. Za ich pomocą tworzone jest otoczenie rozgrywających się wydarzeń, tworzony jest kontekst sytuacji.
2. **Techniki narracji:** rozwijają fabułę. Koncentrują się na działaniach fikcyjnych postaci, istotnych wydarzeniach, dialogach, komunikacji, akcji, zbieraniu i przekazaniu informacji.
3. **Techniki symboliczne:** służą uwydatnianiu tkwiących w dramacie symboli, a także budowaniu symboliki konkretnych wydarzeń, przedmiotów, osób. Pomagają w oderwaniu się od linii fabuły i przejściu na poziom symboliczny.
4. **Techniki refleksyjne:** pozwalają na analizę myśli postaci, na dodanie psychologicznego komentarza do jej zachowań, ocenę motywów jej działań oraz przewidywanie ich konsekwencji.

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

Niektóre techniki można ująć jednocześnie w kilka kategorii, np. *rzeźba*, która jest techniką kontekstu, służącą budowaniu postaci, może być także stosowana w ujęciu symbolicznym, jako próba wizualnego przedstawienia metafor, personifikacji, przenośnych znaczeń. Technika *listu* należy do technik narracyjnych (list narracyjny), jeżeli urealnia fikcyjną sytuację, pełni funkcję komunikacyjną i informacyjną. Jeżeli jednak uczestnicy zajęć piszą listy dotyczące ich emocji, myśli i potrzeb w fikcyjnej roli, to list przybiera formę refleksji i mieści się już w grupie technik refleksyjnych (K. Witerska, 2014, s.71-72).

Przebieg warsztatu:

Opracowała: Katarzyna Wychowaniec

I. Budowanie fabuły- wprowadzenie w tematykę warsztatu:

- 1) Za pomocą ilustracji bajki Kamishibai „Opowieści z podróży” (bajka do pobrania na: www.ffp.org.pl). Budujemy wraz z dziećmi tematykę i fabułę warsztatów. Dzieci oglądając poszczególne ilustracje wraz z prowadzącym snują opowieść. W miarę postępu w pracy i nabieraniu pewności siebie przez uczniów, prowadzący pozostawia więcej przestrzeni w narracji, pozwalając uczestnikom podejmowanie decyzji. **Technika narracyjna, technika wprowadzenia przez opowiadanie, technika stymulatorów.**

„Technika stymulatorów przewiduje budowanie przez uczestników historii konkretnego bohatera pozostającego w sytuacji kryzysu lub trudnego wyboru. W oparciu o przedstawioną sytuację bohatera problem analizowany jest z różnych perspektyw, a grupa angażowana jest w aktywne poszukiwanie realnych rozwiązań”

źródło: <http://www.dramaway.pl/technika-stymulatorow-w-pracy-warsztatowej-/58>

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- 2) Rozkładamy na podłodze szary papier (dużą kartkę), na której odrysowana jest postać człowieka- chłopca (całe ciało lub tylko głowa i ramiona). Odrysowana postać to nasz bohater z historii wymyślonej i opowiedzianej na podstawie ilustracji z bajki Kamishibai „Opowieści z podróży”. Podpisujemy kartkę imieniem bohatera (jeśli nie zostało wymyślone podczas narracji, wymyślamy je wspólnie z dziećmi w tym momencie). Na konturze postaci wspólnie wypisujemy informacje o chłopcu. Najlepiej wykorzystać samoprzylepne karteczki, które możemy umieszczać w różnych miejscach na konturze i zmieniać je w zależności od potrzeb. Informacje można kategoryzować według różnych kryteriów, np. co wiemy/ co myślimy o postaci, a co chcielibyśmy wiedzieć? **Technika rola na ścianie**

„Najczęściej technika rola na ścianie używana jest w sposób kolektywny w różnych momentach dramy, często odwołujemy się do zgromadzonych informacji w procesie dramowym. Alternatywnie uczniowie mogą indywidualnie tworzyć kontur postaci, gdzie zapisują informacje i opinie o postaci.”

źródło: K. Winiarska , Warszawa 2014

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz **Partnerstwa**

wfośgw
wojewódzki fundusz
ochrony środowiska
i gospodarki wodnej
w krakowie

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

II. Drama właściwa- rozwinięcie, praca nad tematem

- 3) Prezentujemy dzieciom ilustrację z bajki przedstawiającą suszę. Prosimy by się jej dokładnie przyglądnęły i zastanowiły nad nią. Następnie prowadzący prosi by dzieci utworzyły lub otworzyły tę sytuację w stop klatce. Na koniec prowadzący prosi by dzieci zastanowiły się co mogło wydarzyć się dalej i wspólnie stworzyły żywy obraz.
Technika stop klatki, technika żywego obrazu.

„Technika żywego obrazu pomaga uchwycić dramatyzm sytuacji, a zamykając go w stop klatce, znowu ułatwia budowanie koncentracji.”

„Technika stop klatki jest jednym z najważniejszych rozwiązań, ponieważ uczy umiejętności koncentracji, która w praktyce szkolnej pomaga w podejmowaniu całego kompleksu działań dydaktycznych. Tworzy ona doskonałą całość za wstępnymi ćwiczeniami na koncentrację.”

„obie te techniki wymagają zaangażowania w dramę każdego z uczestników, uczą wspólnego działania, określenia własnego miejsca w grupie, a jednocześnie poczucia wspólnoty.”

Małgorzata Zakrzewska

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- 4) Prowadzący prezentuje dzieciom pudełko, w którym zamknięte są różne przedmioty. Dzieci podchodzą pojedynczo i „badają” poprzez zmysł dotyku zawartość pudełka. W pudełku znajdują się rzeczy związane z wodą (np., muszelki, butelka, łyżeczka, rybka, korek do wanny itp.). Po zakończeniu eksplorowania pytamy dzieci co to za przedmioty i z czym są związane? Łączymy te zadanie z poprzednim związanym z suszom. Pytamy dzieci do czego potrzebna jest woda (kiedy już odgadną, że chodzi o wodę)? I czy woda jest ważna i dlaczego? Skąd bierzemy wodę w domu? (z kranu lub ze sklepu). Prowadzący pyta czy cała woda na świecie jest taka sama? Co odróżnia wodę w kranie, rzecze czy jeziorze od wody w morzach i oceanach? Której wody jest więcej? Wody w kranie czy wody w oceanie? Następnie prosi dzieci, żeby sobie wyobraziły, że przyniósł całą wodę ze świata właśnie na te zajęcia. Pomniejszył ją i zamknął w butelkach. Pyta czy dzieci chcą się dowiedzieć ile jej jest? I wspólnie zaczynają liczyć, kartonowe rysunki butelek. Butelek w sumie jest 13 i jest to cała (wyobrażona) woda na świecie, jak już wiemy słona i słodka. Następnie wspólnie liczymy ile jest w sumie wody słonej na świecie. Dzieci dowiadują się, że wody słonej na świecie jest aż 12, 5 butelki, a więc wody słodkiej jest tylko 0,5 butelki. Prowadzący pyta dzieci czy to dużo w skali świata i całej wody znajdującej się na świecie? Następnie mówi, że tak naprawdę z tej połowy jeszcze 1/3 to woda uwięziona w lodowcach. I pyta dzieci i tłumaczy czym są lodowce. Następnie tłumaczy, że tak na prawdę z tej słodkiej wody to jeszcze 1/3 jest ukryta głęboko, głęboko pod ziemią i bardzo ciężko ją wydostać. Więc ostatecznie słodkiej wody z rzek, jezior i te, która znajduje się w kranie jest tylko tyle co pod nakrętką butelki. Czy to dużo czy mało w skali całej wody na świecie? Czy woda może się kiedyś skończyć? Co to oznacza dla ludzi, zwierząt i roślin? Czy w takim razie o wodę trzeba dbać? W jaki sposób? **Technika pudełka**

„Technika pudełka polega na tym, że prowadzący przynosi w pudełku (ale może to być też plecak) przedmioty, które w połączeniu tworzą historię. W trakcie warsztatów uczestnicy próbują odkryć i zrozumieć tę historię, najpierw „badając” przedmioty intelektualnie, ale później wchodząc w działania dramowe.”

Źródło: Maria Depta- Jędrzejczak

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz **Partnerstwa**

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- 5) Prowadzący prosi dzieci by za pomocą ekspresji ciała, wykorzystując mimikę twarzy i gesty zaprezentowały co trzeba robić by oszczędzać wodę. **Technika Pantomima**

„Pantomima to technika wymagająca ruchu bez użycia słów, oparta na ekspresji ciała, wykorzystuje mimikę twarzy i gest.”

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- 6) Prowadzący pokazuje dzieciom ilustrację z bajki Kamishibai przedstawiającą wysypisko śmieci na oceanie. Prosi by dzieci chwilę się jej przyjrzały i zastanowiły nad nią. Co odczuwają? Po chwili dodaje, że do bohatera z naszej opowieści (nasz bohater, którego historii wspólnie tworzyliśmy na podstawie ilustracji i zastanawialiśmy się wspólnie nad jego cechami charakteru) przyszła wiadomość. (Wiemy, że nasz bohater jest osobą dbającą o środowisko). Jest to wiadomość z przyszłości, która opisuje jak zmienił się świat. Nie ma w nim zieleni, tylko fabryki, beton, asfalt. Cały świat to jedno wielkie wysypisko śmieci. Śmieci to największy problem. Dzieci bawią się na betonowym boisku, a wokół znajdują się góry śmieci. Nie ma jezior i morza. Nie widać wody, która i tak wyschła bo zalegają w niej śmieci. Nie widać gór, bo zamiast ich są góry ze śmieci itd. Jest to przestroga dla osób żyjących w dzisiejszych czasach. Żeby zmienili zachowanie. Prowadzący prosi dzieci by wyobraziły sobie taki świat. **Technika refleksyjna.**

- 7) Prowadzący prosi dzieci by ustawiły się w dwóch rzędach naprzeciw siebie. Prosimy by wyobraziły sobie, że są mieszkańcami świata z przyszłości. Świata śmieci. I mocno wczuły się w tę rolę. Oni już wiedzą jak potoczył się los ludzki i do czego doprowadziły złe nie ekologiczne zachowania. Wiedzą czego ludzie przez te wszystkie lata nie powinni robić. Prowadzący wchodzi w rolę naszego bohatera, który przechadza się przez tunel przyszłości- stworzony przez dzieci. (pomiędzy dwoma rzędami dzieci). Dzieci mają za zadanie udzielić bohaterowi rad, co muszą zacząć robić współcześnie ludzie, w teraźniejszości, a czego robić nie mogą, żeby Świat nie zmienił się w wysypisko. **Technika aleja świadomości, technika nauczyciel w roli.**

„ Technika aleja świadomości polega na tym, że grupa udziela rad lub kreuje świadomość swoją i postaci, podczas gdy osoba w danej roli przechodzi aleją stworzoną przez członków grupy stojących w dwóch rzędach naprzeciwko siebie.”

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- 8) Prowadzący prezentuje dzieciom ilustrację ze ściętymi drzewami z bajki Kamishibai „Opowieści z podróży”. Prosimy by się dokładnie przyjrzały i zastanowiły nad ilustracją. Pytamy czy drzewa są ważne i dlaczego? Dyskutujemy, prowadzimy burzę mózgów. Na koniec prosimy by dzieci stworzyły żywy obraz. Najpierw rosnącego, zdrowego lasu, w którym mieszka wiele zwierząt, a następnie lasu zniszczonego przez człowieka. **Technika żywy obraz. Techniki refleksyjne.**
- 9) Prowadzący prezentuje dzieciom ilustrację z dziewczynką w masce antysmogowej z bajki Kamishibai „Opowieści z podróży”. Prosi by dzieci przyjrzały się dokładnie i zastanowiły nad ilustracją. Następnie informuje, że dziewczynka napisała do naszego bohatera list. W liście opisuje, że w jej mieście dzieje się coraz gorzej i powietrze jest coraz bardziej zanieczyszczone. Zastanawia się jak sobie z tym poradzić i prosi naszego bohatera o radę. Prosimy dzieci by przez chwilę weszły w rolę naszego bohatera i napisały do dziewczynki list. W liście mogą opisać swoje uczucia emocje związane z zanieczyszczonym powietrzem i opisać dobre postawy i zachowania oraz to w jaki sposób można zachęcić innych do zmian postaw na bardziej przyjazne środowisku. Po skończonej pracy dzieci odczytują swoje listy. **Technika narracyjna i refleksyjna.**

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

10) Wiemy już co należy robić, żeby dbać o środowisko, a co mu szkodzi. Dzielimy dzieci na kilka grup. Każda z grup musi odegrać, zaimprovizować scenę. W domu koło szkoły mieszka dwójka osób, która pali śmieciami w piecu. Dzieci ze szkoły wybierają się do nich by wytłumaczyć, że jest to bardzo szkodliwe, żeby przekonać niechętnych sąsiadów muszą użyć bardzo dobrych i przekonujących argumentów. Mieszkańcy domku też mogą mieć swoje argumenty. **Technika improwizacyjna**

„Na zapewnienie uczestnikom większej autonomii, instrukcje które strukturalizują czy obramowują dramową scenę mogą być podane przez prowadzącego tuż przed rozpoczęciem sceny. Uczestnicy zajęć powinni wiedzieć:

- *Kim są i jaką rolę grają?*
- *Gdzie są: umiejscowienie sceny?*
- *Pora dnia*
- *Punkt startowy: jaka jest pozycja osób uczestniczących w scenie*
- *Zakończenie: kiedy scena ma się skończyć*
- *Specjalne informacje: czy jedna lub więcej osób uczestniczących w scenie będą posiadały jakąś wiedzę, której nie będą miały pozostałe osoby?”*

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Fundusz Partnerstwa

- 11) Na koniec prowadzący rozdaje dzieciom kartki brystolu i prosi by w grupach stworzyły plakaty informujące o tym jak należy dbać o środowisko. Po zakończonej pracy wspólnie omawiane są rysunki, pomysły na to jak zorganizować społeczną-ekologiczną akcję w szkole oraz całe warsztaty. **Technika plastyczna i refleksyjna**

Załącznik:

Bajka „Opowieści z podróży” do pobrania pod linkiem: <http://www.ffp.org.pl/wzory-dokumentow/category/44-powiew-czystego-powietrza>

Źródła:

wszystkie cytaty zostały zaczerpnięte z publikacji autorstwa Kamili Witerskiej

„Drama. Przewodnik po koncepcjach, technikach i miejscach”

Informacje na temat Green Dramy zostały zaczerpnięte ze strony Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródło”: <http://www.zrodla.org/edukacja/greendrama/>

Bibliografia:

Dziedzic A., Kozłowska W. E., *Drama na lekcjach historii*, Warszawa 1998.

Lewandowska – Kidoń T., *Drama w kształceniu pedagogicznym*, Lublin 2001.

Way B., *Drama w wychowaniu dzieci I młodzieży*, Warszawa 1990.

Witerska K., *Drama. Przewodnik po koncepcjach, technikach i miejscach*, Warszawa 2014.

Scenariusz został stworzony w ramach projektu „Powiew Czystego Powietrza” finansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie